

KOSOVO

Den 28 juni högtidlighöll kosovoserber minnet av slaget på Trastfältet 1389. Monumentet Gazimestan, sydväst om Pristina, var platsen där Slobodan Milosevic höll sitt serbnationalistiska tal 1989.

Serber i byarna har långt

■ Det har gått femton år sedan kriget bröt ut i Kosovo. Efter fem års självständighet, flera förhandlingsförsök, FN-styre, Natonärvaro och en EU-ledd rättsstruktur har Kosovo och Serbien till slut lyckats normalisera sina relationer. Men det innebär inte att allt är frid och fröjd mellan folkgrupperna. Sydsvenskan har träffat fyra kosovoserber.

Rada Trajkovic

Det är mycket folk i rörelse på vårdcentralen i den serbiska enklaven Gracanica en torsdagsmorgon vid niotiden. Ovanför entrén hänger en serbisk flagga. En trappa upp sitter chefen för vårdcentralen, läkaren

Rada Trajkovic. Före kriget arbetade hon på sjukhuset i Pristina, tio minuters bilresa bort. Idag är hon en av få serber som regelbundet vistas i Kosovos huvudstad, som nu bebos till så gott som hundra procent av kosovoalbaner. Sedan 2008, året då Kosovo utropade sig självständigt, sitter hon i Kosovos parlament.

Det finns två motsatta förhållningssätt bland ledare för kosovoserber: dels att vägra erkänna och del-

ta i Kosovos institutioner, dels att samarbeta med dem. Rada Trajkovic kallar det senare alternativet att acceptera en realitet.

– Även om nästan alla serber är emot Kosovos självständighet så måste de förhålla sig till lagarna som parlamentet stiftar när de går utanför dörren. Jag vill se till så att serbiska röster hörs i parlamentet, säger hon.

Hon har fått utstå mycket kritik för sin pragmatiska hållning, både från Belggrad och från de högljudda serbledarna i norra Mitrovica. Själv kallar hon sig patriot.

– Jag strider för mitt folks överlevnad. Det vore väldigt sorgligt om serber skulle lämna Kosovo.

Hon drömmer om ett Pristina med plats för serber igen, kanske i stil med New Yorks Chinatown.

– Att bo i byar gör det svårt

att utvecklas intellektuellt, vi behöver idéer som kan föra oss framåt, säger hon.

Milena Vukaljovic

Det här med bymentaliteten kommer igen när jag pratar med Milena Vukaljovic, en 33-årig serb som flyttade till Gracanica för ett år sedan efter att ha studerat på konstakademien i norra Mitrovica. Hon vill engagera ungdomar i Gracanica genom olika konstprojekt, men också utbilda invånarna om kultur.

– Det finns fördomar här, en del tror att konstnär är synonymt med narkoman, säger hon.

När serberna flydde

Pristina 1999 tog kosovoalbaner över institutioner som Milosevics regim tidigare tvingat dem att lämna. Milena Vukaljovics professorer i norra Mitrovica arbetade tidigare på motsvarande institution i Pristina. Det finns inga samarbeten mellan konstskolorna.

Kulturcentret där Milena Vukaljovic jobbar i Gracanica försöker föra konstnärer samman i olika projekt. Det senaste, Kosovo Reality Show, är en tv-serie i fyra avsnitt där kosovoalbanska och kosovoserbiska konstnärer får lösa olika uppgifter tillsammans. I sommar ska serien sändas på den nationella tv-kanalen RTK.

– Jag är så less på den patetiska berättelsen om oss som lever i Kosovo. Ingen kan leva med den bitterheten, säger hon.

– Vi delar alla samma

problem: korruption, dålig ekonomi, vi är alla lika trötta på våra politiker.

För Milena Vukaljovic betyder samarbete inte att hon slutar drömma om att Kosovo ska bli serbiskt igen.

– Det sitter i våra gener att tänka så, säger hon.

Mihajlo Dubic

– Det brukade vara svårt att komma fram här för allt folk, säger Mihajlo Dubic när han visar mig runt i byn Suvi Lukavac i västra Kosovo.

Nu syns inte en enda människa till. Trettio av de sjuttio husen i byn har byggts upp igen efter kriget. Mihajlo Dubic och grannen